

Katedra Analiz Przestrzennych
i Rynku Nieruchomości

Katedra Gospodarki
Nieruchomościami i Systemów
Informacji Geograficznej

Katedra Geografii
Społeczno-Ekonomicznej

Komisja Obszarów Wiejskich
Polskie Towarzystwo
Geograficzne

Komitet Przestrzennego
Zagospodarowania Kraju
PAN

XXXVI SEMINARIUM GEOGRAFII WSI Współczesne kierunki badań w gospodarowaniu przestrzenią wiejską Olsztyn, 21-22 czerwca 2021 r.

Kompleks neolitycznych grobowców korytarzowych, kolumn skalnych oraz innych zabytków prehistorycznych Brú na Bóinne datowany jest na okres około 3000 roku p.n.e. Obszar położony jest w meanderze rzeki Boyne i w 1993 r. został wpisany na Listę UNESCO. Najbardziej znane miejsca wykopalisk w Brú na Bóinne to Newgrange, Knowth i Dowth. Ze względu na rangę obiektu oraz olbrzymie zainteresowanie tym miejscem wśród turystów wprowadzono limity odwiedzających. Zeby odwiedzić stanowisko w dniu przesilenia zimowego należy wziąć udział w loterii.

1. Dolina Brú na Bóinne

Fot. 1-2. Elementy zagospodarowania turystycznego są umiejętnie wpisane w krajobraz. Skorzystano z lokalnych, naturalnych materiałów. Dominuje impregnowane drewno (poręcze, halustrady) oraz kamienie wykorzystywane jako obchody, ławy i siedziska.

2. Hill of Tara

Fot. 3-4. Hill of Tara to wzgórze w hrabstwie Meath, tradycyjne centrum religijne i polityczne wyspy, siedziba arcykrólów z dynastii O'Neil. Zielone wznesienie, otoczone nasypami ziemnymi, zajmuje ważne miejsce w historii wyspy, odkąd w epoce kamienia (ok. 3000-2500 p.n.e.) zbudowano tu grobowiec korytarzowy.

3. Knockaulin Hill Fort

Fot. 5-6. Obszar Knockaulin Hill Fort jest aktualnie wykorzystywany jako pastwisko i dostęp do miejsca jest utrudniony, lecz możliwy (własność prywatna). Miejsce mimo dużej wartości historycznej i stosunkowo dobrego przyhabdania nie zostało do tej pory należycie wyeksponowane.

4. Rathcroghan

Fot. 7-8. Rathcroghan Visitor Centre znajduje się w średniowiecznej wiosce Tulsk (hrabstwo Roscommon) nieopodal kompleksu nieprzebadanych jeszcze w pełni stanowisk archeologicznych. Znajdują się one na terenach użytkowanych rolniczo i oznaczone są niewielkimi tabliczkami informacyjnymi (trudne do znalezienia).

5. Céide Fields

Fot. 9-10. Céide Fields to stanowisko archeologiczne usytuowane na północny County Mayo. Jest to najstarszy znany system pól uprawnych na świecie sprzed około pięciu i pół tysiąca lat. Przez pola poprowadzono system drewnianych kładek spacerowych, nieopodal powstało Visitor Centre.

6. Dún Aengus (wyspa Inishmore)

Fot. 11. Zdjęcie lotnicze przedstawiające aktualny stan fortu. Z Visitor Centre prowadzi tu gruntowa droga, poza nią niewiele jest elementów związanych z zagospodarowaniem turystycznym.

Dún Aengus to pozostałość kamiennej budowli obronnej (fortu) pochodzącej najprawdopodobniej z epoki późnego brązu (ok. 700 lat p.n.e.). Tworzą ją trzy koncentryczne, kamienne mury w kształcie półkregów, z których wewnętrzny – największy ma 5,8 wysokości i 4,9 metrów grubości i otacza obszar o powierzchni 5 hektarów. Prawdopodobnie w przeszłości budowla miała kształt regularnego koła, jednak prawie jej połowa osunęła w wyniku podmycia klifu, na skraju którego się znajduje.

Fot. 12. Na pierwszym planie fragment kamiennego muru

Zagospodarowanie przestrzeni przy wybranych obiektach archeologicznych Irlandii

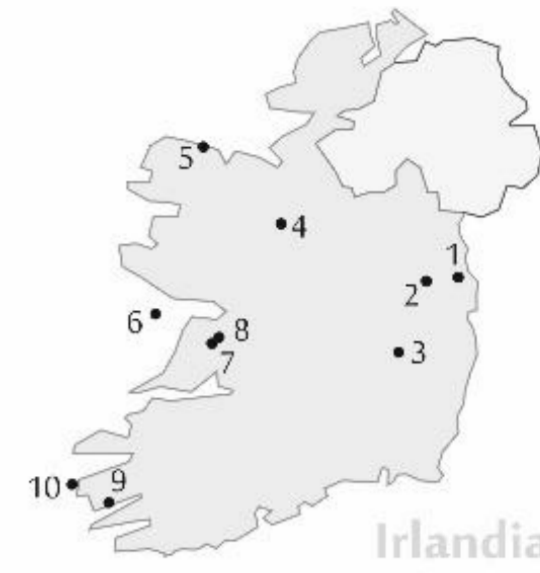
dr inż. arch. kraj. Mariusz Antolak*, mgr inż. arch. kraj. Patrycja Pawelec**
*Wydział Rolnictwa i Leśnictwa, Katedra Architektury Krajobrazu
e-mail: mariusz.antolak@uwm.edu.pl
**Wydział Humanistyczny, Instytut Historii
e-mail: patrycja.pawelec@uwm.edu.pl

CELIZAKRES PRACY

Na posterze zaprezentowano wyniki pilotażowych badań prowadzonych w 2015 r. na terenie Irlandii. W ramach badań sporządzono inwentaryzację wybranych przestrzeni oraz określono współczesne trendy i zwyczaje związane z ich kształtowaniem. Do szczegółowych analiz wybrano 10 obiektów – Dolina Brú na Bóinne, Hill of Tara, Knockaulin Hill Fort, Rathcroghan, Céide Fields, Dún Aengus (wyspa Inishmore), Poulnabrone Portal Tomb, Cahercommaun Stone Fort, Staigue Fort oraz klasztor na Skellig Michael. Obiekty pochodzą z różnych okresów historycznych, a ich wspólną cechą jest współczesne wykorzystanie turystyczne. Celem badań była inwentaryzacja wybranych obiektów archeologicznych oraz określenie wykorzystania ich potencjału turystycznego.

WYNIKI BADAŃ

Dolina Brú na Bóinne oraz Hill of Tara są dobrymi przykładami wykorzystania potencjału zabytków archeologicznych do rozwoju turystyki. Stanowiska zostały doskonale przystosowane do obsługi ruchu turystycznego. Obiekty po właściwym zagospodarowaniu stały się jedną z głównych atrakcji kraju. Duży wpływ na ten fakt miała niewielka odległość Dublinu oraz dobra dostępność komunikacyjna. Poziomie mało komercyjne zabytki stały się podstawowymi punktami odwiedzanymi przez turystów oraz są opisywane w niemal każdym przewodniku. Céide Fields, Poulnabrone Portal Tomb oraz Cahercommaun Stone Fort mimo dużego potencjału nie są tak popularne jak wyżej opisane. Stanowią one alternatywę dla osób ceniących sobie spokój. Mimo podobnych wartości historycznych nie udało do tej pory w pełni wykorzystać potencjału Knockaulin Hill Fort i Staigue Fort. Podstawowym ograniczeniem jest w tym przypadku własność prywatna ziemi, na której występują zabytki. Kompleks Rathcroghan mimo tego iż jest dobrze rozeklamowany i szczegółowo opisywany na stronach internetowych może zawieść oczekiwania odwiedzających go turystów. Przy trudnym dostępie do stanowisk archeologicznych rozproszonych na okolicznych pastwiskach widnieją tylko tablice informacyjne. Obiekty te są dodatkowo stosunkowo trudne do odnalezienia w terenie. Budynek Visitor Centre w przeciwieństwie do pozostałych poddanych analizie jest niskiej jakości architektonicznej. Szczególną rolę odgrywają natomiast obiekty zlokalizowane na wyspach – klasztor na Skellig Michael i fort Dún Aengus na Inishmore. Jest to często główny cel wizyt turystów odwiedzających te miejsca. Miejsca są pełne magii i tajemniczości co stanowi ich główny atut.

PODSUMOWANIE

Stanowiska archeologiczne mogą stanowić cenną atrakcję turystyczną, chętnie odwiedzaną przez turystów. Zagospodarowanie turystyczne analizowanych obiektów jest zróżnicowane. Przy większych cenniejszych i dobrze przebadanych stanowisk powstały oblegane przez turystów centra dla zwiedzających (Visitor Centre), w których zlokalizowano liczne sklepy i kramy z pamiątkami, restauracje oraz kawiarnie. W miejscach tych zorganizowano interesujące wystawy muzealne, a dodatkową ofertą uatrakcyjniającą pobyt są pokazy filmów dokumentalnych, pokazy tresury psów pasterskich czy inscenizacje historyczne. Mniej znane stanowiska archeologiczne położone na gruntach prywatnych są zazwyczaj obiektami trudno dostępnymi, a ich zagospodarowanie turystyczne ogranicza się zazwyczaj do umieszczenia tablicy informacyjnej o zabytku. Tereny te od wielu wieków pełnią funkcję łąk, pastwisk lub zadrzewień tródpolnych. Turysta kwalifikowany może je zwiedzać po uzyskaniu zgody od właściciela terenu. Ich zwiedzanie odbywa się na własną odpowiedzialność – na pastwiskach wypasane są bardzo często zwierzęta gospodarskie (m. in. byki). Wstęp do najpopularniejszych wśród turystów i najbardziej skomercjalizowanych obiektów jest zazwyczaj płatny. W części miejsc występują limity odwiedzających. Elementami zagospodarowania turystycznego są zazwyczaj tablice informacyjne, systemy gruntowych lub kamiennych ścieżek i drewnianych podestów, drewniane balustrady, poręcze etc. Elementy te wykonane są najczęściej z naturalnych materiałów takich jak drewno i kamień.

7. Poulnabrone Portal Tomb

Fot. 13-14. Poulnabrone Portal Tomb zlokalizowany na płaskowyżu Burren (County Clare) i pochodzi z okresu neolitu (4200-2900 r. p.n.e.). W sąsiedztwie obiektu poprowadzono ścieżkę edukacyjną z kilkoma tabliczkami informacyjnymi. Przy parkingu znajdują się tymczasowe kramy z pamiątkami.

8. Cahercommaun Stone Fort

Fot. 15-16. Cahercommaun Stone Fort to potrojna kamienna fortyfikacja w południowo-wschodnim Burren datowana na około 800 r. Przy obiekcie powstał Visitor Centre z niewielkim sklepem z pamiątkami. W ramach atrakcji turystycznej organizowane są pokazy tresury psów pasterskich.

9. Staigue Fort

Fot. 17-18. Staigue Fort to częściowo zniszczony kamienny fort z późnej epoki żelaza (300-400 r.) - twierdza lokalnego władcy - położona nieopodal miejscowości Sneem w hrabstwie Kerry. Jedynym elementem zagospodarowania turystycznego są tablice informacyjne.

10. Klasztor na Skellig Michael

Fot. 19. Visitor Centre w Portmagee, miejscowości, z której wypływają łodzie zabierające turystów na wyspę.

Skellig Michael to skalista wyspa położona na Oceanie Atlantyckim w hrabstwie Kerry o powierzchni 0,226 km². W 1996 roku wyspę wpisano na listę UNESCO ze względu na znajdujący się na niej średniowieczny klasztor założony prawdopodobnie w VII wieku. Maksymalna dzienna liczba odwiedzających została ograniczona przez Office of Public Works do 180 osób ze względu na zniszczenia, jakie były przez nich powodowane. Stan morza i warunki pogodowe sprawiają, że odwiedzanie wyspy możliwe jest jedynie podczas sezonu letniego.

Fot. 20. Wewnętrzna część ruin klasztoru zlokalizowanego na wyspie.

PATRONAT HONOROWY

Marszałek
Województwa Warmińsko-Mazurskiego
Gustaw Marek Brzezini

JM Rektor Uniwersytetu
Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
dr hab. Jerzy Przyborowski, prof. UWM

Dziekan Wydziału Geoinżynierii
UWM w Olsztynie
dr hab. inż. Dariusz Popielarczyk, prof. UWM

Dziekan Wydziału Rolnictwa i Leśnictwa
UWM w Olsztynie
prof. dr hab. inż. Krzysztof J. Jankowski